

Warum, wieso: is nudisme zo populair in Oost-Duitsland?

Wat je altijd al over Duitsland wilde weten maar nooit durfde te vragen

[Achtergrond](#) - 28 oktober 2021 - Auteurs: Wiebke Pittlik, Jesse Oude Egberink

Oost-Duitsers staan bekend om hun voorliefde voor naakt recreëren. De *Freikörperkultur*, vaak aangeduid met de afkorting FKK, is een diepgewortelde Duitse traditie. Met name aan de Oostzeestranden van Oost-Duitsland liggen strandgangers nog graag in hun adamskostuum aan het water.

Natuurlijk zijn er de speciaal voor nudisten ingerichte campings en stranden, die zijn er in andere landen ook, maar in Oost-Duitsland is bloot zwemmen voor veel mensen iets heel gewoons. Oost-Duitsers zien de *Freikörperkultur* als een van de laatste overblijfselen van de DDR-cultuur, is een veelgehoorde verklaring.

Het moderne nudisme vindt zijn oorsprong in het Duitsland van de negentiende eeuw. In een tijd van snelle industrialisatie en verstedelijking, kregen sommigen de behoefte om afstand te nemen van de moderne maatschappij. Met nieuwe voedingswijzen, wandel- en sportverenigingen, en door af te zien van vlees, tabak en alcohol probeerden mensen de samenleving te ontvluchten en dichter bij de natuur te komen. Kunstenaars en schrijvers uit die tijd beschrijven hun ervaringen met bloot zijn in de tuin of in de natuur, en wind en water op de huid voelen.

Als onderdeel van deze *Lebensreform*-beweging, deed ook de nudistische of naturistische leefstijl voor het eerst zijn intrede in Europa. In 1893 [richtten 50 Duitsers in Essen](#) de eerste nudistenvereniging ter wereld op, en in 1903 werd in Lübeck het eerste naturistenterrein opgezet. De naaktcultuur verspreidde zich al snel naar andere landen in Europa. Terwijl de *Lebensreform*-beweging het leven op het platteland idealiseerde, was deze vooral populair in de grote steden, met name in en rondom Berlijn.

Massabeweging

Na de Eerste Wereldoorlog groeide de naturistencultuur in Duitsland uit tot een grote beweging. In 1925 werd voor het eerst de term *Freikörperkultur* gebruikt, en in 1930 waren [bijna 25.000](#) Duitsers lid van een officiële FKK-organisatie. [Nergens anders](#) was het nudisme zo wijdverbreid.

De nazi's stonden aanvankelijk vijandig tegenover de snel groeiende en als immoreel geziene *Freikörperkultur*. Maar de beweging werd gedurende het twaalfjarig nazibewind relatief met rust gelaten. De nadruk op de kracht en de schoonheid van het gezonde lichaam paste in de nazi-ideologie. SS-leider Heinrich Himmler besloot in 1936 per decreet de *Freikörperkultur* niet langer te hinderen. In 1942 werd met de 'Polizeiverordnung zur Regelung des Badewesens' [geregeld hoe en waar mensen in het Derde Rijk mochten zwemmen](#). In de verordening werd bepaald dat nudisten daar mochten zonnen, waar anderen het niet konden zien.



Waarom betalen Duitsers nog vaak met

contant geld? Waarom mag je op de Duitse Autobahn zo hard rijden? In de serie 'Warum, wieso?' zoeken we antwoorden op vragen over Duitse eigenaardigheden.

Na 1945 werd de *Freikörperkultur* met name ten oosten van het IJzeren Gordijn zeer populair; de stranden van de Oostzee raakten bezaaid met naakt zonnende mensen. Het communistisch regime van de DDR tolereerde de nudistische leefstijl, en na het aantreden van Erich Honecker in 1971 werd de *Freikörperkultur* in Oost-Duitsland [officieel toegestaan](#). Om een beter aanzien in binnen- en buitenland te krijgen, wilde Honecker de DDR een opener karakter geven. Het toelaten van nudisme was een uitgelezen mogelijkheid om aan de buitenwereld te bewijzen dat de DDR een vrije maatschappij was.

Voor de DDR-burgers zelf was de *Freikörperkultur* een manier om een persoonlijke vrijheid te voelen die vaak niet bereikbaar was in de dictatuur, zegt cultuurhistoricus Maren Möhring in [een artikel op de website van het Goethe Instituut](#) uit 2015. Het was populair in de DDR omdat het een moment van autonomie en speelruimte was, een gevoel om tenminste aan het Oostzeestrand ongestoord te zijn. Möhring ziet nog een reden voor de populariteit van FKK in de DDR: religie speelde er geen grote rol. In Zuid-Europa is door het katholicisme een andere relatie met het eigen lichaam ontstaan, daar geldt het naakte lijf als onbetamelijk, legde Möhring uit.

In West-Duitsland speelde FKK een rol in de linkse bewegingen van de jaren 60, 70 en 80, die het lichaam liefst zo naturel mogelijk zagen, inclusief beharing en zonder beha, zwembroek of bikini.

Dalende populariteit

Dat met name Oost-Duitsers zijn grootgebracht met de *Freikörperkultur*, is ook vandaag nog terug te zien. Uit [een peiling van Yougov](#) van dit jaar blijkt dat mensen uit de voormalige DDR zich prettiger voelen op naaktstranden of in de sauna dan hun landgenoten uit het westen. 36 procent van de Oost-Duitsers gaf aan daar geen enkel probleem mee te hebben, tegenover 26 procent van de West-Duitsers.



De *Freikörperkultur* heeft na de val van de Muur in heel Duitsland aan populariteit ingeboet. In de jaren 70 en 80 waren er nog honderdduizenden nudisten op Duitse campings, stranden en parken te vinden. Tegenwoordig zijn steeds minder Duitsers lid van een nudistenvereniging. [In 2019 telde de Duitse vereniging](#) voor *Freikörperkultur* (DFK) nog maar 30.000 leden, waarvan de meesten 50 jaar of ouder zijn.

De tijden zijn preutser geworden. Deskundigen wijzen naar de rol van sociale media. Met name jonge mensen voelen zich niet meer aangetrokken tot de *Freikörperkultur*; door platformen als Facebook en Instagram zouden jongere generaties meer met een gevoel van schaamte over hun eigen lichaam opgroeien. Op internet worden vooral lichamen getoond die als perfect worden gezien.

Enkele Weense musea haalden onlangs het nieuws, nadat ze besloten hun kunst voortaan op OnlyFans te tonen, een platform dat ook voor pornografisch materiaal wordt gebruikt. De musea zagen zich hiertoe genoodzaakt omdat Instagram en TikTok het naakt in kunstwerken censureerden en posts verwijderden.

DDR-cultuur

Met de dalende populariteit van de FKK dreigt ook een stukje DDR-cultuur verloren te gaan, vindt Gregor Gysi, partijprominent van Die Linke. Gysi heeft zich meermaals uitgesproken voor de *Freikörperkultur* en eist meer nudistenterreinen in Duitsland. Volgens hem is de nudistische leefstijl na 1990 minder populair geworden door de “pornografische blik” van de West-Duitsers.

Dat Gysi in zijn opvatting niet alleen staat, blijkt uit [een krantenartikel van augustus](#) vorig jaar, in de Lausitzer Rundschau: Twee FKK-ers hadden aan een Oost-Duits meer een 21-jarige vrouw gesommeerd haar bikini uit te trekken. De twee nudisten gaven haar te verstaan dat de *Freikörperkultur* het enige is dat nog van de DDR over is. “Al het andere is door de ‘Wessis’ (West-Duitsers, red.) afgenomen.”

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/46781/warum-wieso-is-nudisme-zo-populair-in-oost-duitsland>